

Växjö
kommun

Säker och trygg förening

Utvecklingsprogram
för föreningar
med barn- och
ungdomsverksamhet

I samarbete med

Småland

Vad är Säker & Trygg förening?

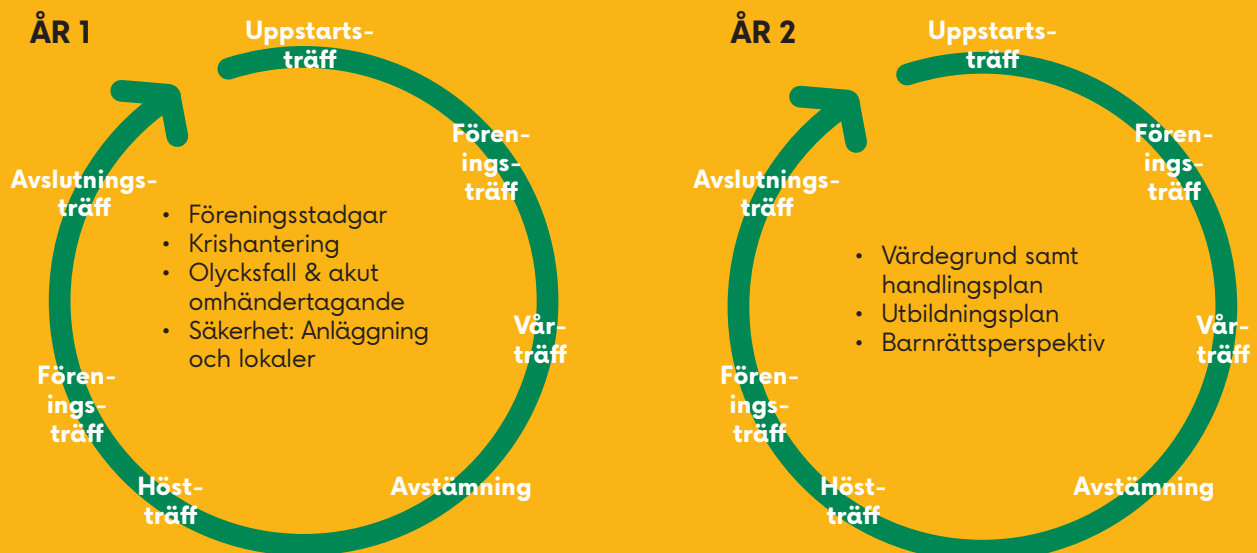
Säker & Trygg förening är ett utvecklingsprogram för föreningar i Växjö kommun. Programmet bidrar till att utveckla och kvalitetssäkra verksamheten i syfte att erbjuda en god miljö för barn och ungdomar. En miljö som ger möjlighet till en aktiv fritid för barn och ungdomar i en säker och trygg föreningsmiljö.

Säker står, som namnet säger, för frågor som gäller olika säkerhetsdelar. Det handlar exempelvis om anläggningen och miljön där verksamheten bedrivs, men också om transporter och när olyckan är framme. Trygg berör mer föreningens "mjuka" frågor som värdegrund, barns rättigheter, inkludering, rekrytera/behålla aktiva och ledare samt goda utvecklingsmiljöer.

Utvecklingsprogrammet är framtaget av Växjö kommun och leds med stöd av RF-SISU Småland. Materialet har även tagits fram i samverkan med Linnéuniversitetet.

UPPLÄGG OCH CERTIFIERING AV SÄKER & TRYGG FÖRENING

Utvecklingsprogrammet Säker & Trygg förening genomförs under en tvåårsperiod, där det första året fokuserar på "Säker-frågor" och det andra året på "Trygg-frågor". Inom programmet erbjuds föreningar stöd genom arbetsmaterial, utbildning, nätverk av andra föreningar och träffar med ansvariga för satsningen. Alla delar som inryms i Säker & Trygg förening ger förutsättningar för föreningen att vidareutveckla sin verksamhet. Under varje år ingår fyra utbildningsträffar som är tydligt kopplade till materialet och utvecklingsfrågorna. Vid träffarna ges intressanta inspel och chanser till erfarenhetsutbyte. Dessutom genomförs föreningsvisa avstämningar med ansvariga från Växjö kommun och RF-SISU Småland.

En grundläggande del i utvecklingsprogrammet är detta arbetsmaterial som ger föreningen en bra bas för att se över sin verksamhet och en grund för att identifiera angelägna utvecklingsområden. Det innebär att föreningen svarar på checklistor och gör sina egna anteckningar samt bedömningskring de frågor som lyfts i materialet. Detta diskuteras sedan vid såväl utbildningsträffarna som de föreningsvisa avstämningar som görs.

Till utvecklingsprogrammet finns det kopplat en certifiering. För att bli certifierad ska föreningen visa på fyra olika dokument per år, som vanligtvis beskriver vad föreningen står för i skiftande frågor och hur man arbetar med dem. Alla delar som ska redovisas är alltså direkt användbara i den egna verksamheten. Det är viktigt att föreningen ser Säker & Trygg förening som en god möjlighet till utveckling, det är inte en redovisning/kontroll av verksamheten. Mer information om certifieringen, och i synnerhet de dokument som ska lämnas in år 1 och 2, finns allra sist i detta arbetsmaterial. Vad kan det ge föreningen att medverka i Säker & Trygg förening?

Utvecklingsprogrammet Säker & Trygg förening är ett stöd i föreningens arbete att erbjuda en så god verksamhet som möjligt, bland annat genom att:

- ha en god och regelbunden kontroll på viktiga säkerhetsrutiner för er verksamhet.
- ta fram underhållsplaner för att långsiktigt erbjuda hållbara anläggningar.
- se över, och vid behov ta fram, värdegrundsdokument och andra riktlinjer för er förenings verksamhet.
- planlägga hur de olika riktlinjerna ska utgöra en naturlig del i er verksamhet.
- stimulera arbetet med att rekrytera och behålla såväl aktiva som ledare.
- ha en bra och hållbar organisation för verksamheten i er förening.

Innehåll

DEL 1 – Säker förening

Föreningens grundläggande riktlinjer	4
Säker verksamhet.....	7
Säker anläggning	10

DEL 2 – Trygg förening

Föreningens värdegrund	14
Inkludering och likabehandling.....	15
Föreningen och barnrättsperspektivet.....	18
Goda föreningsmiljöer - för aktiva	19
Goda föreningsmiljöer - för ledare.....	23

DEL 3 – Certifiering av Säker & Trygg förening

Certifiering År 1	26
Certifiering År 2.....	27

Säker förening

Föreningens grundläggande riktlinjer

I den inledande delen görs en genomgång av olika riktlinjer som utgör en bas för föreningens verksamhet. Något av underlagen som berör frågor kring trygg förening kommer att fördjupas mer i del 2 – Trygg förening.

FÖRENINGENS VERKSAMHETSIDÉ (därför finns vi till)

En verksamhetsidé tydliggör varför föreningen finns till. Det kan handla om vilken förening ni vill vara, vem verksamheten riktar sig till, vad som erbjuds och varför det görs.

Har föreningen en verksamhetsidé? Ja Nej

› Om ja, hur ser den ut?

› Fundera och notera gärna på hur ni ser på verksamhetsidén på både kort och lång sikt.

Om ni inte har en tydlig verksamhetsidé kan det vara av värde att ta fram en sådan. Det ger en bra vägledning för olika ställningstagande i föreningens utveckling.

FÖRENINGENS VÄRDEGRUND (vad vi står för)

Har föreningen en värdegrund?..... Ja Nej

› Om ja, hur lyder den?

Observera att värdegrunden behandlas utförligt i del 2 – ”Trygg förening”

FÖRENINGENS VISION OCH MÅL (dit siktar vi och vad ska vi uppnå)

Visionen visar på den mest önskvärda framtiden för föreningen och vilka drömmarna är. Målen är vad föreningen ska uppnå och de ska leda gentemot visionen. Målen bör även överensstämma med verksamhetsidén och värdegrunden.

Har föreningen en vision? Ja Nej

› Om ja, hur formuleras visionen?

Har föreningen tydliga och aktuella mål? Ja Nej

› Notera gärna de mål som föreningen har för tillfället.

› Diskutera och notera gärna hur ni ser på föreningens vision och mål på kort och lång sikt.

Informerar ni föreningens ledare, aktiva och föräldrar om visionen och målen? Ja Nej

› Om nej – hur kan det genomföras?

› Om ja, kan det vidareutvecklas? I så fall – hur?

FÖRENINGENS VERKSAMHETSPLAN (hur vi ska uppnå målen)

Har föreningen en verksamhetsplan? Ja Nej

- › Se över verksamhetsplanen i relation till föreningens mål. Finns det en god koppling?
- › Hur arbetar föreningen med att ta fram, genomföra och följa upp verksamhetsplanen?
- › Hur kommuniceras verksamhetsplanen till berörda?

Använd gärna frågorna för att se om det finns något behov av att förändra och/eller utveckla verksamhetsplanen. Notera gärna.

FÖRENINGENS STADGAR

Stadgarna kan beskrivas som föreningens regler/lagar. Här ska det exempelvis framgå vad föreningen har för ändamål samt vad som gäller för medlemskap och olika val som görs. Ofta kan det finnas kopplingar till en nationell organisering av verksamheten.

Gå igenom stadgarna översiktligt och gör en bedömning om de är aktuella. Se över om, och i så fall vilka, revideringar som kan vara aktuella.

Observera att delen kring stadgarna är kopplad till en av de fyra dokumentationer som ska tas fram under det första året för själva certifieringen. För mer information se allra sist i detta arbetsmaterial.

Säker verksamhet

I denna del lyfts olika aspekter som är betydelsefulla för att bedriva en så säker verksamhet som möjligt. Kring de olika områdena får ni inledningsvis kolla hur det ser ut i er förening, men framför allt göra en bedömning kring delar som är i behov av utveckling. I nästa steg bör säkerligen en prioritering och handlingsplan göras.

FÖRSÄKRINGAR

Finns försäkringsskydd för medlemmarna i er förening?	Ja	Nej
Finns ansvarsförsäkring för era ledare och eventuell personal?	Ja	Nej
Finns försäkring för lokaler/anläggningar?	Ja	Nej
Finns det särskilda försäkringar vid resor?	Ja	Nej

- › Vem/vilka har ansvar för försäkringar i er förening?

Det är angeläget att ni ser över era försäkringar och var ansvaret ligger. I synnerhet gäller det för de frågor som ni svarat nej på. Det kan exempelvis vara så att försäkring kan ske med automatik genom nationella alternativt regionala organisationer eller via kommunen. Notera gärna utvecklingsdelar.

OLYCKSFALL OCH AKUT OMHÄNDERTAGANDE

- › Tänk till kring vilka skador som kan förekomma i er verksamhet. Notera de som ni bedömer vara de vanligaste.

Finns sjukvårdsmaterial tillgängligt där ni utövar er verksamhet?	Ja	Nej
---	----	-----

- › Vilket sjukvårdsmaterial handlar det vanligtvis om?

Finns det kunskap bland ledare hur man bör agera när det sker en olycka eller akut insjuknande?	Ja	Nej
---	----	-----

Observera att delen kring olycksfall och akut omhändertagande är kopplad till en av de fyra dokumentationer som ska tas fram under det första året för själva certifieringen. För mer information se allra sist i detta arbetsmaterial.

KRISHANTERINGSPLAN

Finns en krishanteringsplan vid olycka eller akut insjuknande i er förening? Ja Nej

- Om nej, så ska det tas fram.
- Om ja, bör krishanteringsplanen ses över om den behöver uppdateras på något sätt.

Ni ska alltså ha en krishanteringsplan i er förening. Planen ska vara tydlig och enkel samt kunna fungera vid olika situationer. Krishanteringsplanen ska vidare vara lättillgänglig för ledare, medlemmar och föräldrar samt vara tydlig kring ansvarsdelar.

Exempel på delar som bör ingå är:

- Krisgrupp och kontaktpersoner internt och externt
- Viktiga telefonnummer
- Rutiner vid första insatsen
- Insatser och agerande vid olycka och dödsfall
- Insatser och agerande vid trakasserier samt vålds- eller övergreppssituationer

Observera att delen kring krishanteringsplan är kopplad till en av de fyra dokumentationer som ska tas fram under det första året för själva certifieringen. För mer information se allra sist i detta arbetsmaterial.

ALKOHOL, NARKOTIKA, DOPING, TOBAK OCH SPEL (ANDTS)

Har föreningen en policy och handlingsplan för frågor kring Alkohol, Narkotika, Doping, Tobak och Spel (ANDTS-frågor)?..... Ja Nej

- Om nej, så kan det vara av stort värde att det tas fram. Det ger en god grund för hur föreningen står i dessa frågor, men planen bör också innehålla rutiner hur föreningen ska agera om det händer något avvikande.
- Om ja, bör policy och handlingsplanen ses över om den behöver uppdateras på något sätt.

➤ Notera gärna hur föreningen tänker agera kring en policy och handlingsplan för ANDTS-frågor.

Informerar föreningen medlemmarna om vad som gäller kring ANDTS-frågor?..... Ja Nej

➤ Notera gärna era utvecklingstankar kring information om ANDTS-frågor.

POLISENS BELASTNINGSREGISTER

Växjö kommun beslutade 2018 att alla föreningar i kommunen ska begära utdrag ur belastningsregistret för sina barn -och ungdomsledare för att beviljas ekonomiskt stöd (Riksidrottsförbundet har också det som ett krav sedan 1 januari 2020). Syftet är att bidra till att skapa trygga föreningsmiljöer för barn och ungdomar.

Har föreningen tydliga riktlinjer för hur ni går tillväga för att dels begära in utdrag ur polisens belastningsregister för barn- och ungdomsledare, dels hur utdragen följs upp?..... Ja Nej

➤ Om ja, diskutera och notera hur föreningens riktlinjer ser ut och om de kan utvecklas på något sätt.

– Om nej, ska riktlinjer tas fram som både tydliggör hur föreningen gör för att begära in ett utdrag från polisens belastningsregister för era barn- och ungdomsledare och hur det ska följas upp.

RESOR - TRANSPORTER

Gör ni resor i er förening?..... Ja Nej

Har ni riktlinjer, rutiner eller policy för föreningens resor? Ja Nej

Har ni kontaktinformation (ex. telefonlistor) till deltagare/föräldrar och ledare vid resor? Ja Nej

Om ni genomför resor i föreningen och inte har tydliga riktlinjer, rutiner eller policy om vad som gäller kan det vara bra att ta fram detta. Det kan gälla både för resor som görs i egen regi och med buss, minibuss eller andra färdmedel.

- › Om ja, bör nuvarande riktlinjer/rutiner/policy ses över om de behöver uppdateras på något sätt. Notera gärna hur föreningen tänker agera kring frågorna som gäller olika former av resor.

Säker anläggning

Detta avsnitt belyser de anläggningar/lokaler och utemiljöer där ni bedriver föreningens verksamhet. I sammanhanget berörs framför allt olika säkerhetsaspekter.

ANLÄGGNINGAR, LOKALER OCH UTHYRNING

Har föreningen egen anläggning/lokal?..... Ja Nej

Om ja, hyr föreningen ut sin anläggning/lokal?..... Ja Nej

Om ja, finns regler och rutiner för uthyrning? Ja Nej

Hyr föreningen anläggning/lokal? Ja Nej

Används anläggningen/lokalen för övernattnig?..... Ja Nej

Om ja, finns regler och rutiner för övernattnig?..... Ja Nej

- › Tänk över era svar på ovanstående frågor och gör noteringar som ni bedömer som viktiga.

För er som har egen anläggning/lokal, alternativt frekvent hyr samma anläggning, kommer här några frågor att beakta.

Känner ni till om det görs besiktning regelbundet, och att det är godkända delar när det gäller:

Ventilation	Ja	Nej
El och värme.....	Ja	Nej
Larm.....	Ja	Nej
Maskiner och elektriska apparater	Ja	Nej
Kemiska preparat och tryckbärande kärl.....	Ja	Nej

➤ Tänk över era svar på ovanstående frågor och gör noteringar som ni bedömer som lämpliga.

TILLGÄNGLIGHET PÅ FÖRENINGENS ANLÄGGNING/-AR

En viktig aspekt är också hur tillgänglig lokalerna/anläggningarna är för olika målgrupper som finns i er verksamhet. Här följer några frågor där ni bedömer hur det ser ut i er föreningsverksamhet:

Är gångtor anpassade för rullstol eller liknande?	Ja	Nej
Finns tillgänglighet till alla utrymmen (exempelvis genom ramper)?	Ja	Nej
Finns funktionsanpassade toaletter?	Ja	Nej
Ges det möjlighet till avskilda duschutrymmen?	Ja	Nej
Ges det möjlighet till åskådarplatser för exempelvis rullstolsburna?	Ja	Nej
Finns parkeringsplatser för personer med funktionsnedsättning?	Ja	Nej
Finns det skyltar och informationstexter på olika språk?	Ja	Nej

Gör en bedömning av svaren på de frågor som gäller er förening och ta gärna fram ett förslag på förbättringsåtgärder. Fundera också på en plan för att gå från ord till handling.

BRANDSÄKERHET

Det är angeläget att föreningen arbetar regelbundet med förebyggande brandsäkerhet och att det finns en god kännedom hos medlemmarna vad som gäller. Det är en fråga om att kunna förhindra att det sker något, men också vad som gäller om olyckan är framme. Det handlar om både den lokal/de lokaler som föreningen använder för sin verksamhet till vardags och då föreningen är på resa till arrangemang, tävlingar och annat. Kontrollera brandsäkerheten extra då ni sover över i en lokal som vanligtvis inte används som sovlokal.

Styrelsen ansvarar formellt för brandskyddet i verksamheten, men kan delegera det praktiska arbetet. Styrelsen har även ansvar för att det finns resurser och verktyg för att utföra uppdragen. Det handlar främst om tid och mandat för att utföra uppgifterna.

För föreningar med egen anläggning bör arbetet utgå ifrån det som benämns som Systematiskt brandskyddsarbete (SBA). Mer information om detta ges under utvecklingsprogrammet Säker & Trygg förening.

Några frågor att beakta kring brandsäkerhet.

Finns brandvarnare och/eller brandlarm?..... Ja Nej

› Hur ofta kontrolleras den/de? Vem/vilka ansvarar för detta?

Finns brandsläckare, brandfilt eller annan släckutrustning?..... Ja Nej

› Hur ofta kontrolleras den/de? Vem/vilka ansvarar för detta?

Har utbildning i hantering av släckutrustning gjorts? Ja Nej

› Vilka har fått utbildning? Vem/vilka ansvarar för detta?

Finns utrymningsplan och tydliga skyltar samt dörrar för utrymning? Ja Nej

Genomförs regelbunden information och/eller övning kring detta?..... Ja Nej

› Vilka har fått information och/eller övning? Vem/vilka ansvarar för detta?

Utifrån era noteringar kring ovanstående frågor är det av vikt att ni funderar på hur ni kan skapa en tydlighet och regelbundenhet kring brandsäkerhet. Det kan handla om:

- Ha tydliga rutiner som gäller för föreningen vid händelse av brand – ex. hur man larmar, ledarens ansvar vid utrymning, plats för uppsamling, inräkning och när man kan återgå till verksamheten.
- Utse brandskyddsansvarig/a i föreningen, hur och när kontroller genomförs enligt rutiner, checklista etc.
- Kommunikation - vem behöver veta vad? Hur kommuniceras information kring brandsäkerhet till föreningens medlemmar?

Föreningar i Säker & Trygg förening erbjuds inom området brandsäkerhet följande:

- Brandutbildning - utbildning i hantering av brandsläckare samt grundläggande brandkunskap.
- Brandövning/utrymningsövning - professionellt stöd i att hålla en brandövning i föreningens verksamhetslokaler.

Observera att delen kring säker anläggning, och i synnerhet vad beträffar brandsäkerhet, är kopplad till en av de fyra dokumentationer som ska tas fram under det första året för själva certifieringen. För mer information se allra sist i detta arbetsmaterial.

UTEMILJÖ

När det gäller säkerheten så spelar också utemiljöerna runt och i närheten av lokalerna/ anläggningarna roll. Det handlar om hur medlemmarna och andra kan ta sig säkert till och från föreningens aktiviteter.

Här följer några frågor där ni bedömer hur det ser ut i närheten av platser för er föreningsverksamhet:

Finns det skymd sikt (ex. häckar, byggnader) som påverkar säkerheten?.....	Ja	Nej
Finns det dålig belysning?.....	Ja	Nej
Finns det osäkra, eller avsaknad av, gång- och cykelbanor?.....	Ja	Nej
Finns det farliga vägkorsningar?.....	Ja	Nej
Finns det farliga genvägar?.....	Ja	Nej

Gör en bedömning av svaren på era frågor och ta gärna fram ett förslag på förbättringsåtgärder. Fundera också på en plan för att gå från ord till handling.

UNDERHÅLLS- OCH INVESTERINGSPLAN

För föreningar som är med i Säker & Trygg förening, och som har egen anläggning, erbjuds stöd från Växjö kommun, Kultur- och fritidsförvaltningen med att ta fram en underhålls- och investeringsplan. Det kan utifrån både säkerhetsmässiga och ekonomiska skäl vara angeläget att det finns en aktuell plan. Kontakta vid intresse Kultur- och fritidsförvaltningen.

Föreningar i Säker & Trygg förening erbjuds även kostnadsfri energirådgivning som kan handla om exempelvis:

- Hur föreningen kan minska energianvändning i lokalen/anläggningen.
- Vilka för- och nackdelar finns det med olika uppvärmningssystem.
- Hur solenergi kan användas för värme, varmvatten och el.
- Vad föreningen bör tänka på vid renovering eller nybyggnation.
- Hur man inreder med ljus utifrån föreningens behov och vilka lampor som är lämpliga.
- Vilka aktuella bidrag och stöd det finns att söka på energiområdet.

Trygg förening

Föreningens värdegrund

Värdegrunden är det som föreningen står för. Det handlar om vilka värden som är mest centrala och viktiga i föreningen. Värdegrunden ska styra föreningens agerande både inåt och utåt – exempelvis hur vi talar med och om varandra, och hur vill vi bli omtalade.

Har föreningen en värdegrund?..... Ja Nej

› Om ja, hur lyder den?

› Om föreningen inte har en tydlig värdegrund – notera minst tre värdeord som kännetecknar föreningen och dess verksamhet.

Fundera på hur värdeorden kan formuleras i en tydlig värdegrund.

Det är förstås angeläget att värdegrunden inte blir ord på ett papper utan verkligen utgör en god bas i föreningens verksamhet. Det gäller allt från strategiska beslut till hur det går till i de vardagliga aktiviteterna. Notera gärna några exempel på hur värdegrunden tydligt finns med i de insatser och aktiviteter som görs inom er förening (verksamhet, möten, föräldraträffar m.m.).

EN LEVANDE VÄRDEGRUND

För att det ska bli en värdegrund som genomsyrar verksamheten väcks olika frågor som:

- Delger ni föreningens värdegrund till era medlemmar? Utvecklingsbart? Hur?
- Hur håller ni föreningens värdegrund levande bland aktiva, ledare och föräldrar? Goda exempel? Utvecklingsbart? Hur?

› Notera gärna era svar på frågorna och framför allt tankar hur ni kan gå vidare.

FÖRENINGENS VÄRDEGRUND – NÄR ALLT INTE GÅR SOM DET SKA

Om det händer saker i er förening som inte överensstämmer med vad ni står för – har ni då "tänkt efter före"? Alltså – har ni exempelvis en handlingsplan när värdegrunden utmanas? Vilka är era erfarenheter av detta? Gör gärna noteringar.

Finns det behov av att utforma någon form av organisation och plan om det uppstår problem.
– Om så är fallet – ange gärna hur det skulle kunna göras till verklighet.

Observera att delen kring värdegrunden är kopplad till två av de fyra dokumentationer som ska tas fram under det andra året för själva certifieringen. För mer information se allra sist i detta arbetsmaterial.

Inkludering och likabehandling

Det är betydelsefullt att föreningen värnar om likabehandling och god inkludering. För att öka möjligheterna behöver föreningen arbeta aktivt med olika områden. Det kan finnas en rad orsaker i organisationen, i verksamheten eller genom bemötandet som bidrar till att antingen höja eller sänka tröskeln för olika personer och grupperns möjlighet att vilja eller kunna delta. Det handlar också om att utforska sig själv för att se vad som tas för givet – vilka normer som gäller. I alla organisationer finns det normer som ofta är osynliga och upplevs "normala" så länge ingen synliggör dem och vågar ifrågasätta dem.

Börja med att göra en bedömning (1-5) av hur situationen är i er förening inom nedanstående områden. Notera sedan gärna exempel på vad som fungerar väl och vad ni gör, samt inte minst vad som är angeläget att förbättra. Ni kan tänka på olika delar i er verksamhet som kan kopplas till ledare, aktiva, föräldrar, styrelse och valberedning.

A En verksamhet som präglas av mångfald när det gäller områden som ålder, etnicitet, religion och sexuell läggning (andra delar kommer nedan).

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Goda exempel:

Förbättringsområden:

B En god jämställdhet mellan kvinnor – män respektive flickor – pojkar.

1 2 3 4 5

Goda exempel:

Förbättringsområden:

C Möjligheter till deltagande sett till socioekonomisk bakgrund (särskilt för barn och ungdomar).

1 2 3 4 5

Goda exempel:

Förbättringsområden:

D Tillgänglighet för personer med funktionsvariationer.

1 2 3 4 5

Goda exempel:

Förbättringsområden:

E Delaktighet inom föreningen (särskilt för barn och ungdomar).

1 2 3 4 5

Goda exempel:

Förbättringsområden:

INKLUDERING KOPPLAT TILL FÖRENINGENS LOKALER

Denna del gäller särskilt för er som har egen anläggning, men kan även beröra de lokaliteter som föreningen ofta hyr.

Föreningslokalen säger en hel del om vilka normer som finns i föreningen. Det kan handla om vilka bilder som hänger på väggarna, vilken musik som spelas, vilka som har tillträde till vissa utrymmen i lokalen och vilka som känner sig välkomna till lokalen. Anläggningen kan därmed både främja gemenskap och befästa utanförskap.

Här följer några frågor där ni gör noteringar kring de delar som ni tycker är viktiga.

Upplever ni att medlemmar och besökare känner sig välkomna och trivs i föreningens lokaler?..... Ja Nej

› Notera gärna vad det är i själva lokalerna som bidrar till välkommandet och trivseln.

Fundera, diskutera och notera gärna hur ni ser att föreningens lokaler kan utvecklas och öppnas upp för att bidra till minskat utanförskap och en god inkludering.

Föreningen och barnrättsperspektivet

Sverige har skrivit under FN:s konvention om barns rättigheter – Barnkonventionen. Den gäller för alla barn och ungdomar som inte fyllt 18 år, och för er förening betyder det att barn- och ungdomsverksamheten ska bedrivas utifrån ett barnrättsperspektiv. Det innebär i sin tur att verksamheten och alla beslut som fattas ska ha barnens bästa för ögonen. Verksamheten ska utgå från barnens intressen och att deltagarna ska ha möjlighet att påverka innehållet.

Nedan kommer några direktiv kring barns rättigheter. Ligger er förenings verksamhet i linje med dessa? Ta del av direktiven och notera gärna dels hur ni på ett bra sätt beaktar och arbetar med dem, dels om det finns utvecklingsdelar som blir tydliga.

- › Alla barn har samma rättigheter och lika värde – ingen får diskrimineras.

- › Barn har rätt att starta och delta i föreningar och organisationer.

- › Barnets bästa ska alltid komma i första rummet.

- › Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det.

- › Varje barn har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och övergrepp.

Observera att delen kring barnrättsperspektivet är kopplad till en av de fyra dokumentationer som ska tas fram under det andra året för själva certifieringen. För mer information se allra sist i detta arbetsmaterial.

Goda föreningsmiljöer – för aktiva

De avslutande delarna i utvecklingsprogrammet Säker & Trygg förening behandlar olika frågor kring det som kan benämnas som goda och utvecklande föreningsmiljöer. Mycket av det som tidigare har gått igenom i arbetsmaterialet har förstås också bäring på detta, men vi vill uppmärksamma ytterligare några frågor under delrubrikerna: rekrytera, behålla och utveckla. Innehållet är uppdelat i en del gentemot de aktiva i föreningarna, en del som handlar om ledare. Dessutom finns avslutningsvis några rader om föräldrarna.

REKRYTERA AKTIVA

Har ni behov av att rekrytera aktiva till er förening? Ja Nej

- › Om nej, notera gärna varför det är så och hur föreningen ser på rekryteringsbehovet på lång sikt.
- › Om ja, ange gärna varför ni har ett behov och vad som är föreningens grundläggande tankar med rekryteringen.
- › Om ja, ge gärna exempel på hur föreningen arbetar med rekrytering av aktiva?

Har ni någon tydlig dokumenterad plan (rekryteringsplan) för hur ni ska få aktiva medlemmar till er förening? Ja Nej

*Om det finns en rekryteringsplan – se gärna över den och gör eventuella ”förfiningar”.
Om det inte redan finns en tydlig plan för rekrytering kan det vara av värde att ta fram en sådan. Det bidrar sannolikt till ett mera genomtänkt och hållbart rekryteringsarbete.*

BEHÅLLA AKTIVA

Olika studier visar på varför ungdomarna såväl slutar som stannar kvar i föreningsverksamhet. Ser man varför ungdomar slutar finns det en "naturlig" förklaring att det är annat som konkurrerar, man hinner helt enkelt inte med allt. I idrottsliga sammanhang finns det också ofta en tradition av ökad träning och tävling ju äldre man blir vilket gör det svårare att hålla på med flera verksamheter. Det framkommer också synpunkter på att ungdomar ser föreningsaktiviteter mer som en barn- och ungdomsverksamhet, och inte som en del av att vara vuxen.

När det gäller vilka som stannar kvar i föreningsverksamhet så värdesätts delar som kamratskap och att man känner sig accepterad, att man får lära sig nya saker och att man utvecklas samt att det bidrar till hälsa och välbefinnande. Vidare framkommer betydelsen av att man får vara med och påverka verksamheten på olika sätt.

- › Om ni ser till olika faktorer som har betydelse för att ungdomar både stannar kvar och slutar – notera gärna vilka delar som ni upplever att ni arbetar bra med och vilka delar som är utvecklingsbara?

- › Om ni bedömer det som angeläget gör gärna en skriftlig sammanställning och eventuellt en handlingsplan hur ni kan arbeta vidare med frågan.

Har er förening några riktlinjer för att understödja att barn och ungdomar kan vara aktiva i både er förening och andra föreningsverksamheter? Ja Nej

- › Om inte – finns det behov av detta? Om så är fallet kan det vara en idé att ta fram riktlinjer, gärna i samverkan med andra föreningar, och tydligt kommunicera dessa. Fundera, diskutera och notera gärna hur det skulle kunna fås till stånd.

Som framgår har olika sociala faktorer betydelse för den goda och utvecklande föreningsmiljön. Vi lyfter därför några frågor i sammanhanget.

Bedömer ni rent allmänt att det råder ett gott kamratskap och ett öppet klimat i era grupper?..... Ja Nej

- › Notera gärna några reflektioner kring ert svar.

Arbetar ni medvetet i er förening med frågor kring kamratskap och öppet klimat?..... Ja Nej

- › Om ja, ange gärna vad och hur ni gör. Fundera också på om det finns goda exempel som bör spridas i föreningen.

- › Oavsett om ni bedriver ett mera medvetet arbete kring sociala faktorer eller ej – vilka utvecklingsmöjligheter kan finnas? Fundera, diskutera och notera gärna vad det skulle kunna handla om och eventuellt också hur det skulle kunna genomföras.

För att föreningsverksamheten ska fungera väl, och för att underlätta för ungdomar att stanna kvar i föreningsverksamhet, är det viktigt att det finns en god balans i de aktivas samlade situation, i synnerhet för de lite äldre ungdomarna. Det handlar om att föreningsengagemanget går i lås med skola, kamrater, familj med mera.

Upplever ni att det bland era ledare finns en god bild av de aktivas samlade situation, dvs. en helhetssyn kring föreningsaktiviteter, skolsituation, hemförhållande etc. Ja Nej

- › Om ja, ange gärna hur detta kommer till uttryck i föreningen och vad det kan innebära för de aktiva.

- › Oavsett om ni upplever att det finns medvetenhet om detta hos ledarna eller ej – vilka utvecklingsmöjligheter kan finnas? Fundera, diskutera och notera gärna vad det skulle kunna handla om och eventuellt också hur det skulle kunna genomföras.

UTVECKLA AKTIVA

I studier kring goda utvecklingsmiljöer, och då i idrott, framkommer att den färdighetsmässiga utvecklingen präglas av tydlighet och långsiktighet. Tydlighet handlar om att det finns en god struktur kring vad som gäller i olika åldrar och skeden. Det finns ett långsiktigt arbete och det talas om "positiv tröghet" – dvs. att man håller fast vid det som man tror på även när omgivningen kräver förändring. Det kan vara allt ifrån ledargruppen som håller fast vid sin planering till en förening som uthålligt arbetar vidare med sin långsiktiga plan för ungdomsutveckling.

Har er förening en tydlig och långsiktig plan för både den färdighetsmässiga och sociala utvecklingen för era aktiva? Ja Nej

- Om ja, se gärna över såväl utbildnings-/utvecklingsplanen som hur den kommuniceras gentemot både aktiva, ledare och föräldrar. Notera gärna eventuella utvecklingsdelar.

Om nej, finns det behov av att ta fram en utbildnings-/utvecklingsplan?..... Ja Nej

- Om så är fallet – fundera, diskutera och notera gärna hur ni tänker både kring innehåll och hur det ska gå till.

Goda föreningsmiljöer – för ledare

REKRYTERA LEDARE

Vi fokuserar innehållet i huvudsak på de ideella ledarna. Givetvis är även en del av frågorna angelägna för föreningar som har anställda, och ni får då gärna också belysa denna grupp i den mån det är tillämpligt.

Ledarfrågan är för många föreningar en nyckelfråga. I den mån det finns tillgång till ledare kan det vara relevant att ställa frågor typ:

- Vilka ledare behövs för att uppnå föreningens mål på kort och lång sikt?
- Är det önskvärt med mångfald (ex. kön, etnisk bakgrund, ålder) bland våra ledare?
- Finns det behov av olika ledarroller?

Studier visar att det kan vara skilda saker som bidrar till att engagera sig som ledare. Exempelvis är det för några det genuina intresset för själva aktiviteten, medan det primära för andra är att vara med i en grupp med en tydlig roll. Det kan även handla om vikten av att man upplever delaktighet och inflytande i föreningens verksamhet. Med tanke på alla föräldrar som är ledare är också en aspekt att ledarrollen går att få ihop med andra åtaganden.

Har er förening behov av att rekrytera ledare? Ja Nej

› Om nej, notera gärna varför det är så och hur föreningen ser på rekryteringsbehovet på lång sikt.

› Om ja, ange gärna varför ni har ett behov och vad som är föreningens grundläggande tankar med rekryteringen.

› Om ja, ge gärna exempel på hur föreningen arbetar med rekrytering av ledare?

Har er förening en tydlig strategi (ledarförsörjningsplan) när det gäller att värva ledare? Ja Nej

Om det finns en ledarförsörjningsplan – se gärna över den och gör eventuella ”förfiningar”.

› Om det inte redan finns en tydlig plan för ledarförsörjning kan det vara av värde att ta fram en sådan. Det kan bidra till ett mera genomtänkt och hållbart rekryteringsarbete. Fundera, diskutera och notera gärna hur det kunna genomföras.

BEHÅLLA LEDARE

En del när det gäller att behålla ledare handlar om motivation. En teori, självbestämmandeteorin, menar att våra grundläggande psykologiska behov måste vara tillfredsställda för att vi ska uppleva motivation. I sammanhanget handlar det om:

- *Samhörighet – uppleva goda och stödjande relationer i ledargruppen*
- *Kompetens – känna att man har förmåga att bidra till att nå verksamhetens mål*
- *Autonomi – uppleva att man får ta ansvar, kan styra och ta egna initiativ*

En annan del handlar om att belöna och vårda ledarna. När det gäller olika typer av belöningar så talar man dels om ekonomiska ersättningar, dels om andra former som inte innebär pengar. De sistnämnda formerna ligger nära frågor kring ledarvård. Här finns exempelvis delar som uppmärksamhet, erkännande, inflytande och personlig utveckling.

- › Fundera på och ge exempel på hur ni motiverar/belönar/vårdar ledare i er förening. Vad upplever ni vara särskilt viktiga och uppskattade delar?

- › Kan ni utveckla sätten som ni belönar och "vårdar" era ledare och tränare? Fundera, diskutera och notera gärna vad det skulle kunna handla om.

Om ni bedömer det som användbart – ta gärna fram en skriftlig plan för motivation/belöning/ledarvård som innehåller svar på frågorna vad, hur och när. Det kan bidra till ett mer kontinuerligt och långsiktigt arbete med frågorna.

UTVECKLA LEDARE

Studier visar att ledarna har en central roll för att det ska vara en god och utvecklande föreningsmiljö. Det handlar dels om kunnandet kring själva aktiviteten/verksamhetsområdet, dels om en pedagogisk kompetens. Det sistnämnda berör frågor som:

- *god kunskap om hur verksamheten ska organiseras*
- *förmåga att lära ut och att skapa ett utvecklingsklimat*
- *kunna skapa tilltro till att man kan lyckas och utvecklas*
- *förmåga att bidra till en god social miljö*

Samtidigt är det den samlade ledargruppens kompetens som är viktig, en och samma person behöver inte "vara bäst på allt".

- › Om ni ser till er förenings verksamhet – hur bedömer ni rent allmänt kunnandet hos era ledare när det gäller både själva aktiviteten och den pedagogiska förmågan? Gör gärna noteringar.

- › Vad gör ni i er förening för att stödja ledare i deras utveckling av såväl kompetensen i själva aktiviteten som den pedagogiska förmågan? Gör gärna noteringar.

Observera att delen kring kompetensutveckling för ledare är kopplad till en av de fyra dokumentationer som ska tas fram under det andra året för själva certifieringen. Det handlar om utbildning för ledare. För mer information se allra sist i detta arbetsmaterial.

Avslutningsvis – några tankar om föräldragruppen

Föräldrarna är förstås en viktig målgrupp att ha god kontakt med. Finns det en positiv samverkan med föräldrarna till de aktiva underlättas verksamheten. De kan även utgöra en värdefull resurs för föreningen i olika sammanhang.

- › Hur samverkar er förening med föräldrarna till aktiva? Vad har ni för goda exempel? Gör gärna noteringar.

- › Fundera och diskutera om ni kan utveckla samarbetet med föräldrarna? Gör gärna noteringar vad det skulle kunna handla om.

Om ni bedömer det som viktigt – ta gärna fram en skriftlig plan för hur ni i er förening kan samverka med föräldrarna som kan ta stöd i frågorna vad, hur och när. Det kan bidra till ett utvecklat och mer kontinuerligt arbete.

Säker & Trygg förening – certifiering

Säker & Trygg förening är som framgått indelat i två delar som arbetas igenom under två år. Certifieringen för Säker & Trygg förening sker också i två steg. Varje år ska föreningen lämna in fyra dokument som är kopplade till arbetsmaterialet och de obligatoriska utbildningsinslagen. Samtliga handlingar är sådana som föreningen har direkt nytta av i sin verksamhet.

Vid de olika utbildningstillfällena ges möjlighet att få inspiration kring utveckling av de aktuella handlingarna – både i form av de inspel som görs och det erfarenhetsutbyte som sker mellan föreningarna. Vidare diskuteras och bedöms dokumenten i samband med avstämningar med representanter för Växjö kommun och RF-SISU Småland.

Certifieringen sker efter att föreningen har fullföljt hela utvecklingsprogrammet Säker & Trygg förening, med utbildningsträffar och avstämningar, samt fått inlämnade dokument godkända.

Certifiering År 1

Föreningen ska lämna in följande fyra dokument för certifieringen:

1 FÖRENINGENS STADGAR

Föreningen ska gå igenom sina stadgar. I den skriftliga dokumentationen ska framgå när de antogs och senast reviderades. Vidare ska föreningen redogöra för vilka förändringar som ni planerar att göra alternativt kort motivera varför stadgarna är aktuella som de är skrivna nu (exempelvis har det kanske nyligen har skett en omarbeting).

2 KRISHANTERINGSPLAN

Föreningen ska skriftligt presentera en krishanteringsplan som tydligt utgår från den egna verksamheten. Planen bör bland annat innehålla: krisgrupp, viktiga kontaktuppgifter, rutiner vid första insatsen, åtgärder vid olycka och dödsfall och agerande vid trakasserier, vålds- eller övergreppssituationer.

3 FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER OCH RUTINER VID OLYCKSFALL

Föreningen ska dels skriftligt beskriva hur ni arbetar (planerar att arbeta) med förebyggande åtgärder för att förhindra olycksfall, dels vilka rutiner som finns (kommer att finnas) för hur ledare och aktiva ska agera i händelse av olycksfall som är relevanta för föreningens verksamhet. Det bör även framgå hur rutinerna tydliggörs för berörda.

4 SÄKERHET – ANLÄGGNINGAR OCH LOKALER

Denna del i certifieringen innehåller två delar – en för de föreningar som äger sina anläggningar/lokaler, och en för de som hyr sina lokaliteter. Ni ska återkoppla kring det som gäller för er förening, och för en del föreningar kan det vara så att man både äger några lokaler och hyr andra.

Certifiering när föreningen äger sina anläggningar/lokaler

Ni ska redovisa ett dokument som svarar på följande punkter:

- När och hur görs besiktning av anläggningen/lokalerna?
- På vilka sätt tydliggör ni hur en eventuell utrymning av anläggningen/lokalerna ska gå till?
- Beskriv hur ni arbetar med brandskyddet i anläggningen/lokalerna. Ta gärna stöd av text och frågor som finns i arbetsmaterialet.
- Hur kommuniceras brandsäkerhet till de som nyttjar anläggningen/lokalerna – både till egna medlemmar och de som eventuellt hyr era lokaler?

Certifiering när föreningen hyr sina anläggningar/lokaler

Ni ska redovisa ett dokument som svarar på följande punkter:

- På vilka sätt tydliggör ni hur en eventuell utrymning av anläggningen/lokalerna ska gå till?
- Hur tar ni del av brandskyddet i anläggningen/lokalerna som ni hyr? Har ni någon särskilt ansvarig för brandskydd i er förening?
- Hur kommuniceras brandsäkerhet till de medlemmar som nyttjar lokalerna?

Certifiering År 2

Föreningen ska lämna in följande fyra dokument för certifieringen:

1 FÖRENINGENS VÄRDEGRUND

Föreningens värdegrund ska lämnas in tillsammans med en skriftlig redogörelse för hur värdegrunden har tagits fram, när den trädde i kraft och hur ni regelbundet ser över (tänker se över) den.

2 FÖRENINGENS ARBETE MED VÄRDEGRUNDEN

Föreningen ska redovisa i form av en handlingsplan hur värdegrunden (är tänkt att) presenteras och behandlas för såväl ledare som aktiva i verksamheten. Eventuellt även för andra målgrupper som föräldrar.

3 BARNRÄTTSPERSPEKTIVET

Föreningen ska skriftligt beskriva vilka delar i Barnkonventionen som för tillfället är viktigast för er verksamhet. Dessutom ska ni delge hur föreningen arbetar (avser att arbeta med) med de delar i konventionen som ni har lyft fram.

4 UTBILDNINGSPLAN

Föreningen ska lämna in en plan för hur ni arbetar (avser att arbeta) med kompetensutveckling (utbildning) i föreningen när det gäller både aktivitetsledare, typ tränare, och organisationsledare (ledare med mer övergripande planeringsansvar m.m.).

Säker och trygg förening

Har du några frågor - kontakta Föreningsservice
foreningsservice@vaxjo.se • tel. 0470-410 00

**Växjö
kommun**